

Tetyana Melnychuk
Uniwersytet Wrocławski

Проблема російщення українських особових імен у польській транскрипції

Добросусідські відносини України та Польщі закріплюються не лише політичними чи економічними угодами. Важливою їх складовою є також діалог культур, у процесі якого відбувається взаємообмін за змістом, при чому ключовим є збереження їх самобутності. Тому істотно, щоб під час контактування мов, за допомогою чого і відбувається цей діалог, не втрачалось етнічне забарвлення відтворюваного іномовного матеріалу. Одним із таких пластів, в яких виражаються національні особливості, є *nomina propria*. Проте передача українських власних назв польською і навпаки не завжди є взірцевою.

Так, опрацьовуючи онімний матеріал у контексті роботи над укладанням українсько-польського словника імен (“Антропоніми в українсько-польській міжмовній комунікації: українсько-польський словник особових імен”, далі – Словник¹), ми зафіксували у польському медійному просторі наявність чисельних прикладів транскрипцій українських антропонімів, зокрема особових імен, що суперечать польським нормам. Нами було виділено дві основні групи відхилень у їх передачі: спольщення і зросійщення. При цьому транскрипції-спольщення можна було б пояснити прагненням носіїв мови фонетично наблизити іноземні мовні одиниці до рідних. А от питання російщення українських особових імен при відтворенні їх польською – це тема, яка сягає своїм корінням значно глибше. Як нам здається, тут мало сказати, що це невиправдана практика. Перш за все слід враховувати те, що за радянської доби український офіційний іменник зазнав негативних змін. Спроби створити спільний для „радянського народу” пролетарський іменник проявилися не лише появою

---

¹ Мельничук Т., Антропоніми в українсько-польській міжмовній комунікації: українсько-польський словник особових імен, Ужгород 2013, с. 160.

низки ідеологічно забарвлених імен. Ідея верховенства російської мови², відповідно і задум зближення близькоспоріднених української та російської мов, обернулися русифікацією українського офіційного іменника шляхом нав'язування російських варіантів особових імен та одночасно недопущення до офіційного реєстру колоритних українських іменних варіантів, які були марковані як маргінальні³. Окрім того, оскільки офіційною міжнародною мовою спілкування у СРСР була російська, комунікація із третіми країнами відбувалася за її посередництвом. Як наслідок – передача іншими мовами не лише українських особових імен, а й взагалі українського ономастикону, у російській версії, що частково можемо спостерігати і донині (окремого обговорення заслуговує дивна практика субституції, а не транскрипції українських особових імен російською і російських українською⁴).

У процесі роботи над Словником ми проаналізували варіанти передачі офіційної української антропонімії у польській пресі на прикладі „Gazeta Wyborcza” (далі – „GW”) за 1991 рік і „Rzeczpospolita” (далі – „Rz”) за 2010 рік⁵. У випадку особових імен в ситуації їх неадекватного відтворення доводиться говорити не так про часткове зросійщення (що є досить частим явищем при передачі українських прізвищ), як в основному про транскрибовані російські відповідники українських імен: „Jednak w listopadzie po burzliwych rozmowach przewodniczącego Obwodu Lwowskiego *Wiaczesława Czornowiła* z przedstawicielami armii uzgodniono, że...”, „GW”, 10.01.1991, укр. В'ячеслав – повинно бути у транскр. Wjaczęsław; „Przewodniczący donieckiego komitetu strajkowego *Nikołaj Wołynko* poinformował, że...”, „GW”, 01.03.1991, укр. Микола – транскр. Мукола; „Oświadczenie Piina jest odpowiedzią na stwierdzenie innego naukowca, *Władimira Czernousenki*...”, „GW”, 18.04.1991, укр. Володимир – транскр. Wołodumyr; „W nocy ze środy na czwartek milicja aresztowała adwokata *Dmitrija Pojizda*...”, „GW”, 19.04.1991, укр. Дмитро – транскр. Dmytro; „...powiedział korespondentowi TASS profesor kijow-

---

² Див. напр.: Русанівський В. Розквіт і взаємозбагачення мов соціалістичних націй // Українська мова у ХХ сторіччі: історія лінгвоциду. Документи і матеріали / За ред. Л. Масенко, Київ 2005, с. 309-323.

Стаття першопочатково була опублікована в журналі „Комуніст України” у 1973 році. Її суть можна звести до однієї цитати: „Разом з тим усі радянські люди, незалежно від національної приналежності, з любов'ю і повагою ставляться до російської мови – мови дружби, співробітництва, духовного і культурного єднання всіх соціалістичних націй спільної Радянської Батьківщини.”

³ Белей Л. Українські імена колись і тепер, Київ 2010, с. 77-84.

⁴ Там само, с. 95-102.

⁵ 1991 і 2010 роки обрано, оскільки вони були переломними у політичному житті України. Натомість „Gazeta Wyborcza” і „Rzeczpospolita” мали відповідно у 1991 і 2010 роках найбільший вплив на формування громадської думки у Польщі. – Див.: Мельничук Т. Антропоніми в українсько-польській міжмовній комунікації: українсько-польський словник особових імен, Ужгород 2013, с. 4-6.

skiego Instytutu Medycznego – *Siergiej Sitko*.”, „GW”, 23.05.1991, укр. Сергій – транскр. Serhij; „Z *Wiaczesławem Budenką*, współprzewodniczącym Towarzystwa Przyjaźni Ukraińsko-Polskiej...rozmawia...”, „GW”, 10.09.1991, укр. В’ячеслав – транскр. Wjaczesław); „...*Irina Kałyneć* (9 lat łagrów)...”, „GW”, 16.10.1991, укр. Ірина – транскр. Iryna; „Na to ukraiński publicysta *Władimir Kowalenko* na łamach „*Niezawisimój Gaziety*” odpalił...”, „GW”, 29.11.1991, укр. Володимир – транскр. Wołodymyr; „W 2007 roku przeciwnicy mera Charkowa *Michaiła Dobkina* grozili, że podadzą go do sądu...”, „Rz”, 13.01.2010, укр. Михайло – транскр. Mychajło; „Były premier przyszedł sam, bez żony *Ludmiły* i dwóch synów.”, „Rz”, 08.02.2010, укр. Людмила – транскр. Ludmyła; „...mówi „Rz” historyk *Wiaczesław Hrynewycz*.”, „Rz”, 12.05.2010, укр. В’ячеслав – транскр. Wjaczesław; „W Doniecku milicjanci ciężko pobili...współpracownika Radia Swoboda *Artioma Furmaniuka*...”, „Rz”, 22.09.2010, укр. Артем – транскр. Artem; „*Aliona Berezowska* jest dziennikarką portalu *Obozrewatel*.”, „Rz”, 25.10.2010, укр. Олена – транскр. Ołena. Тут слід зазначити, що, на жаль, неправильні записи особових імен етнічних українців (зрештою, як і прізвищ) трапляються навіть у першоджерелах – в українських документах, що посвідчують особу. Передусім нам йдеться про фігурування у цих документах російських іменних варіантів замість українських, чому сприяє ліберальне українське законодавство та як рудимент радянської епохи нерідко некомпетентні працівники РАЦСів (органів реєстрації актів цивільного стану) та паспортних столів⁶.

Як бачимо, російщення українського особового імені при передачі польською є відхиленням від норм транскрибування, яке досить часто зустрічається у польських мас-медіа. Саме тому вважаємо, що презентація різниць між українськими та російськими варіантами імен та їх відтворенням польською мовою є важливою складовою в обговоренні теми транскрибування як українських особових імен, так і взагалі онімів. Тут наводимо порівняльну таблицю польських транскрипцій українських особових імен та їх російських відповідників, що має на меті унаочнити різниці.

Виходячи з причини відсутності доступу до бази імен громадян сучасної України (наш запит до Державної реєстраційної служби України було відхилено), ми були змушені відібрати на власний розсуд найпоширеніші, на нашу думку, у сучасному вжитку імена. Джерельною базою послужив реєстр українських особових імен „Власних імен людей: словник-довідник” Л. Г. Скрипник та Н. П. Дзятківської⁷. Російські еквіваленти ми добира-

⁶ Див.: Мельничук Т. Лінгвістичні аспекти Закону України „Про засади державної мовної політики” // Теорія і практика викладання української мови як іноземної, Львів 2013, Випуск 8, с. 11-17.

⁷ Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей: словник-довідник. – 3-тє вид., випр. Київ 2005, с. 335.

ли за принципом етимологічної відповідності українським, користуючись лексикографічною працею „Современный словарь личных имён: Сравнение. Происхождение. Написание” О. В. Суперанської⁸. У разі відсутності такого варіанту, що трапляється досить рідко, ми передаємо українські імена російською так, щоб не порушувати орфографічні норми цієї мови. При цьому, якщо українською ми наводимо основний варіант повного офіційного імені, то як відповідник до нього російською подаємо також основний варіант повного офіційного імені. Аналогічно варіант українського повного офіційного імені ми передаємо за можливістю також відповідним варіантом повного офіційного імені у російській мові. Російське церковне ім'я наводимо як еквівалент українському повному офіційному імені лише тоді, якщо воно у російській мові є основним варіантом (звісно, база церковних імен в українській та російській мовах є спільною, старослов'янською, проте в українському іменнику, на відміну від російського, це варіанти-архаїзми, зарезервовані виключно для однієї сфери – релігійної).

У лівій колонці подано українські імена, а через тире їх польську транскрипцію. У правій – російські відповідники із їх транскрипцією через тире (звісно, згідно з нормами транскрибування польською мовою російського кириличного алфавіту).

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКА ЧАСТИНА

РОСІЙСЬКО-ПОЛЬСЬКА ЧАСТИНА

Жіночі імена**А**

Агата – Ahata

Аглая – Aghaja

Ада – Ada

Адріана – Adriana

Аза – Aza

Аліна – Alina

Аліса – Alisa

Алла – Ałła

Анастасія – Anastasija

Ангеліна – Anhelina

Ангела – Anżeła

Анжеліка – Anżelika

Анна – Anna

Антоніна – Antonina

Антонія – Antonija

Ася – Asia

Агата – Agata

Аглая – Aghaja

Ада – Ada

Адриана – Adriana

Аза – Aza

Алина – Alina

Алиса – Alisa

Алла – Ałła

Анастасия – Anastasija

Ангелина – Angielina

Ангела – Anżeła

Анжелика – Anżelika

Анна – Anna

Антонина – Antonina

Антония – Antonija

Ася – Asia

⁸ Суперанская А. В. Современный словарь личных имён: Сравнение. Происхождение. Написание, Москва 2005, с. 384.

Б

Белла – Bełła
 Богдана – Bohdana
 Богуслава – Bohusława
 Болеслава – Bolesława
 Борислава – Borysława
 Броніслава – Bronisława

Белла – Bielła
 Богдана – Bogdana
 Богуслава – Bogusława
 Болеслава – Bolesława
 Борислава – Borisława
 Браніслава – Branisława, Броніслава – Bronisława

В

Валентина – Wałentyna
 Валерія – Wałerija
 Ванда – Wanda
 Варвара – Warwara
 Василина – Wasyłyna
 Вероніка – Weronika
 Вікторія – Wiktorija
 Віола – Wioła
 Віолетта – Wioletta
 Віра – Wira
 Віта – Wita
 Віталіна – Witalina
 Віталія – Witalija
 Влада – Włada

Валентина – Walentina
 Валерія – Walerija
 Ванда – Wanda
 Варвара – Warwara
 Василина – Wasilina, Василиса – Wasilisa
 Вероніка – Wieronika
 Вікторія – Wiktorija
 Віола – Wioła
 Віолетта – Wioletta
 Вера – Wiera
 Вита – Wita
 Виталіна – Witalina
 Віталія – Witalija
 Влада – Włada, Владена – Władena

Г

Галина – Hałyna
 Ганна – Hanna
 Горпина – Horypyna

Галина – Galina
 Анна – Anna
 Аграфена – Agraфіena, Агриппина – Agrippina

Д

Дарина – Daryna
 Діана – Diana
 Домініка – Dominika

Дарья – Darja (Daria)¹
 Диана – Diana
 Доменика – Domienika, Доминика – Dominika

Е

Евеліна – Ewelina
 Едіта – Edita
 Елеонора – Eleonora
 Елла – Ełła
 Ельвіра – Elwira
 Еміла – Emiła
 Емілія – Emilija
 Емма – Emma

Эвелина – Ewelina
 Эдит – Edit
 Элеонора – Eleonora
 Элла – Ełła
 Эльвира – Elwira
 Эмилия – Emilija
 Эмилия – Emilija
 Эмма – Emma

⁹ Тут і далі російські особові імена, в яких у польській транскрипції з'являється після приголосного *j*, подаємо у дужках в орфографічно адаптованому варіанті, що дозволяється у видавничій практиці; проте там, де вимагається точність, слід послуговуватися першим варіантом.

Є

Єва – Jewa
 Євгена – Jewhena
 Євгенія – Jewhenija
 Євдокія – Jewdoksija
 Євдоксія – Jewdoksija
 Єлизавета – Jetyzaweta

Ева – Jewa
 Евгения – Jewgienija
 Евгения – Jewgienija
 Евдокия – Jewdoksija
 Евдоксия – Jewdoksija
 Елизавета – Jelizawieta

Ж

Жанна – Żanna

Жанна – Żanna

З

Зінаїда – Zinajida
 Зіновія – Zinowija
 Злата – Złata
 Зорина – Zoryna
 Зоряна – Zoriana
 Зоя – Zoja

Зинаида – Zinaida
 Зиновия – Zinowija
 Злата – Złata
 Зорина – Zorina
 Зоряна – Zoriana
 Зоя – Zoja

І

Іванна – Iwanna
 Ізабелла – Izabełła
 Ілона – Iłona
 Інга – Inha
 Інеса – Inesa
 Інна – Inna
 Ірина – Iryna
 Ірма – Irma

Иванна – Iwanna
 Изабелла – Izabiełła
 Илона – Iłona
 Инга – Inga
 Инесса – Iniesa
 Инна – Inna
 Ирина – Iryna
 Ирма – Irma

К

Калина – Kałyna
 Каміла – Kamiła
 Карина – Karyna
 Кароліна – Karolina
 Катерина – Kateryna
 Катря – Katria
 Килина – Kyłyna
 Кіра – Kira
 Клавдія – Kławdija
 Клара – Kłara
 Корнелія – Kornelija
 Ксенія – Ksenija

Калина – Kalina
 Камилла – Kamiłła
 Карина – Karina
 Каролина – Karolina
 Екатерина – Jekatierina
 Катерина – Katierina
 Акулина – Akulina
 Кира – Kira
 Клавдия – Kławdija
 Клара – Kłara
 Корнелия – Kornielija
 Ксения – Ksienija

Л

Лада – Łada
 Лариса – Łarysa
 Леонора – Łeonora
 Леся – Łesia
 Лизавета – Łyszaweta

Лада – Łada
 Лариса – Łarisa
 Леонора – Leonora
 Леся – Lesia
 Лизавета – Lizawieta, Лисавета – Lisawieta

Лідія – Lidija
Ліліана – Liliana
Лілія – Lilija
Ліліяна – Lilijana
Ліна – Lina
Любов – Liubow
Любомира – Lubomyra
Людмила – Ludmyła

Лидия – Lidija
Лилиана – Liliana
Лилия – Lilija
Лилиана – Liliana
Лина – Lina
Любовь – Lubow'
Любомира – Lubomira
Людмила – Ludmiła

М

Магда – Mahda
Магдалена – Mahdałena
Магдалина – Mahdałyna
Майя – Majja
Маргарита – Marharyta
Марина – Maryna
Марія – Marija
Марта – Marta
Мар'яна – Marjana
Меланія – Mełanija
Мирослава – Myrosława

Магда – Magda
Магдалина – Magdalina
Магдалина – Magdalina
Майя – Majja
Маргарита – Margarita
Марина – Marina
Мария – Marija
Марта – Marta
Марианна – Marianna
Меланья – Miełanja (Miełania)
Мирослава – Mirośława

Н

Надія – Nadija
Настасія – Nastasija
Наталія – Natalija
Наталка – Natałka
Наталья – Natalia
Неллі – Nelli
Неля – Nela
Неоніла – Neonifa
Ніка – Nika
Ніла – Niła
Ніна – Nina
Нонна – Nonna

Надежда – Nadieźda
Настасья – Nastasja (Nastasia)
Наталья – Natalija, Наталья – Natalja (Natalia)
Наталья – Natalija, Наталья – Natalja (Natalia)
Наталья – Natalija, Наталья – Natalja (Natalia)
Нелли – Nielli
Неля – Niela
Неонила – Nieonifa
Ника – Nika
Нила – Niła
Нина – Nina
Нонна – Nonna

О

Оксана – Oksana
Олександра – Ołeksandra
Олена – Ołena
Олеся – Ołesia
Ольга – Olha
Оляна – Olana
Орина – Oryna
Орися – Orysia

Оксана – Oksana
Александра – Aleksandra
Елена – Jelena
Олеся – Olesia
Ольга – Olga
Ульяна – Ułjana (Uliana)
Арина – Arina
Арина – Arina

П

Павлина – Pawłyna
Поліна – Polina

Павлина – Pawlina
Полина – Polina

Р

Раїса – Rajisa	Раиса – Raisa
Регіна – Rehina	Регина – Riegina
Рената – Renata	Рената – Rienata
Роза – Roza	Роза – Roza
Розалія – Rozalija	Розалия – Rozalija
Роксана – Roksana	Роксана – Roksana
Роксолана – Roksołana	Роксолана – Roksołana
Руслана – Rusłana	Руслана – Rusłana

С

Сара – Sara	Сарра – Sarra
Світлана – Switłana	Светлана – Swietłana
Сніжана – Sniżana	Снежана – Snieżana
Соломія – Sołomija	Саломея – Sałomieja
Софія – Sofija	Софья – Sofja (Sofia)
Станіслава – Stanisława	Станислава – Stanisława
Степанида – Stepanyda	Степанида – Stiepanida

Т

Таїса – Tajisa	Таиса – Taisa, Таисья – Taisja (Taisia)
Таїсія – Tajisija	Таисия – Taisija
Тамара – Tamara	Тамара – Tamara
Таміла – Tamiła	Томила – Tomiła
Тереза – Tereza	Тереза – Tierieza
Тетяна – Tetiana	Татьяна – Tatjana (Tatiana)
Томила – Tomiła	Томила – Tomiła

У

Уляна – Ułana	Ульяна – Uljana (Ułiana)
Устина – Ustyna	Устинья – Ustinja (Ustinia)

Ф

Федора – Fedora	Федора – Fiedora
Феодосія – Feodosija	Федосья – Fiedosja (Fiedosia)

Х

Христина – Chrystyna	Христина – Christina
Христя – Chrystia	Христя – Christia

Ю

Юлія – Julija	Юлия – Julija
Юстина – Justyna	Юстина – Justina

Я

Яна – Jana	Яна – Jana
Яніна – Janina	Янина – Janina
Ярина – Jaryna	Ирина – Irina
Ярослава – Jarosława	Ярослава – Jarosława

Чоловічі імена**А**

Абрам – Abram
 Аврам – Awraam
 Агатагел – Ahatanheł
 Адам – Adam
 Адріан – Adrian
 Альберт – Albert
 Ананій – Ananiј
 Анань – Anań
 Анатолій – Anatolij
 Анатоль – Anatol
 Андріан – Andrian
 Андрій – Andrij
 Андріян – Andrijan
 Андрон – Andron
 Антін – Antin
 Антон – Anton
 Антоній – Antonij
 Антонін – Antonin
 Аполлінарій – Apollinariј
 Аркадій – Arkadiј
 Арсен – Arsen
 Арсеній – Arsenij
 Арсентій – Arsentij
 Артем – Artem
 Артемій – Artemij
 Артур – Artur
 Архип – Archyp

Абрам – Abram, Абрамий – Abramij
 Авраам – Awraam
 Агафангел – Agafangiel
 Адам – Adam
 Адриан – Adrian
 Альберт – Albiert
 Ананий – Ananiј
 Анан – Anan, Ананий – Ananiј
 Анатолий – Anatolij
 Анатолій – Anatolij
 Андреян – Andriejan, Андриан – Andrian
 Андрей – Andriej
 Андреян – Andriejan, Андриан – Andrian
 Андрон – Andron
 Антон – Anton
 Антон – Anton
 Антоний – Antonij
 Антонин – Antonin
 Аполлинарий – Apollinariј
 Аркадий – Arkadiј
 Арсений – Arsenij, Арсентий – Arsentij
 Арсений – Arsenij
 Арсентий – Arsentij
 Артём – Artiom
 Артемий – Artiemij
 Артур – Artur
 Архип – Archip

Б

Богдан – Bohdan
 Богуслав – Bohusław
 Болеслав – Bolesław
 Борис – Borys
 Борислав – Borysław
 Броніслав – Bronisław

Богдан – Bogdan
 Богуслав – Bogusław
 Болеслав – Bolesław
 Борис – Boris
 Борислав – Borisław
 Браніслав – Branisław, Броніслав – Bronisław

В

Вадим – Wadym
 Валентин – Wałentyn
 Валеріан – Wałerian
 Валерій – Wałerij
 Валер'ян – Wałerjan
 Варфоломій – Warfołomij
 Василь – Wasyl
 Василько – Wasylko
 Вацлав – Waclaw

Вадим – Wadim
 Валентин – Walentin
 Валерьян – Walerjan (Walerian)
 Валерий – Walerij
 Валерьян – Walerjan (Walerian)
 Варфоломей – Warfołomieј
 Василий – Wasilij
 Василько – Wasilko
 Вацлав – Wacław

Веніамін – Weniamin
 Веремій – Weremij
 Вікентій – Wikentij
 Віктор – Wiktor
 Віталій – Witalij
 Вітольд – Witold
 Владислав – Władysław
 Влас – Włas
 Володимир – Wołodumyr
 Володислав – Wołodysław
 Всеволод – Wsewołod
 В'ячеслав – Wjaczęsław

Г

Гаврило – Hawryło
 Геннадій – Hennadij
 Георгій – Heorhij
 Герасим – Herasym
 Гліб – Hlib
 Гнат – Hnat
 Гордій – Hordij
 Григір – Hryhir
 Григорій – Hryhorij
 Грицько – Hryćko

Д

Давид – Dawyd
 Данило – Danyło
 Демид – Demyd
 Дем'ян – Demjan
 Денис – Denys
 Дмитро – Dmytro

Е

Едуард – Eduard
 Еміль – Emil
 Еммануїл – Emmanujil
 Ернест – Ernest

Є

Євген – Jewhen
 Євгеній – Jewhenij
 Євдоким – Jewdokym
 Єгор – Jehor
 Єфим – Jefym
 Єфрем – Jefrem

З

Захар – Zachar

Вениамин – Wieniamin
 Еремей – Jeremiej, Иеремия – Ijeremija
 Викентий – Wikientij
 Виктор – Wiktor
 Виталий – Witalij
 Витольд – Witold
 Владислав – Władisław
 Влас – Włas
 Владимир – Władimir
 Владислав – Władisław
 Всеволод – Wsiewołod
 Вячеслав – Wiaczesław

Гаврила – Gawriła
 Геннадий – Giennadij
 Георгий – Georgij
 Герасим – Gierasim
 Глеб – Gleb
 Игнатий – Ignatij
 Гордей – Gordiej
 Григорий – Grigorij
 Григорий – Grigorij
 Григорий – Grigorij

Давыд – Dawyd
 Данила – Daniła
 Демид – Diemid
 Демьян – Diemjan (Diemian)
 Денис – Dienis
 Дмитрий – Dmitrij

Эдуард – Eduard
 Эмил – Emil
 Эммануил – Emmanuil
 Эрнст – Ernst, Эрнест – Erniest

Евгений – Jewgienij
 Евгений – Jewgienij
 Евдоким – Jewdokim
 Егор – Jegor, Егорий – Jegorij
 Ефим – Jefim
 Ефрем – Jefriem

Захар – Zachar

Зенон – Zenon
Зеновій – Zenowij

Зенон – Zienon
Зиновий – Zinowij

І

Іван – Iwan
Ігнат – Ihnat
Ігнатій – Ihnatiј
Ігор – Ihor
Ілля – Illa
Ілько – Ilko
Іполит – Ipołyt
Ісак – Isak

Іван – Iwan
Ігнат – Ignat
Ігнатій – Ignatiј
Ігорь – Igor´
Ілья – Іја (Iia)
Ілья – Іја (Iia)
Іпполит – Ippołit
Ісаак – Isaak

Й

Йосип – Josyp
Йосиф – Josyf

Иосиф – Iosif
Иосиф – Iosif

К

Казимир – Kazymyr
Карл – Karł
Карло – Karło
Карпо – Karpo
Кирило – Kyryło
Кіндрат – Kindrat
Корнило – Kornyło
Корній – Kornij
Кость – Kost´
Костянтин – Kostiantyn
Кузьма – Kuźma

Казимир – Kazimir
Карл – Karł
Карл – Karł
Карп – Kapr
Кирилл – Kirilł
Кондратий – Kondratiј
Корнилий – Kornilij
Корней – Korniej, Корний – Kornij
Константин – Konstantin
Константин – Konstantin
Кузьма – Kuźma

Л

Лаврентій – Ławrentij
Лаврін – Ławrin
Лев – Lew
Левко – Lewko
Леон – Leon
Леонід – Leonid
Леонтій – Leontij
Лука – Łuka
Лукаш – Łukasz
Лук'ян – Łukjan
Любомир – Lubomyr

Лаврентий – Ławrientij
Лаврентий – Ławrientij
Лев – Lew
Лев – Lew
Леон – Leon
Леонид – Leonid
Леонтий – Leontij
Лука – Łuka
Лука – Łuka
Лукьян – Łukjan (Łukian)
Любомир – Lubomir

М

Макар – Makar
Максим – Maksym
Марат – Marat
Маркіян – Markijan
Марко – Marko

Макар – Makar
Максим – Maksim
Марат – Marat
Маркиан – Markian
Марк – Mark, Марко – Marko

Мартин – Martyn
 Мар'ян – Marjan
 Матвій – Matwij
 Мелетій – Meletij
 Мефодій – Mefodij
 Мечислав – Meczysław
 Микита – Mykyta
 Микола – Mykoła
 Мирон – Myron
 Мирослав – Myrosław
 Михайло – Mychajło
 Мстислав – Mstysław

Н

Назар – Nazar
 Назарій – Nazarij
 Наум – Naum
 Нестір – Nestir
 Нестор – Nestor
 Никифор – Nykyfor
 Ничипір – Nyczypir

О

Овсій – Owsij
 Олег – Ołeh
 Олекса – Ołeksa
 Олександр – Ołeksandr
 Олексій – Ołeksij
 Олесь – Ołeś
 Омелян – Omelan
 Опанас – Opanas
 Орест – Orest
 Осип – Osyp
 Остап – Ostop

П

Павло – Pawło
 Панас – Panas
 Петро – Petro
 Пилип – Pyłyp
 Платон – Płaton
 Поликарп – Polikarp
 Потап – Potap
 Прокіп – Prokip
 Прохор – Prochor

Р

Радислав – Radysław
 Радомір – Radomyr

Мартин – Martin
 Мариан – Marian
 Матвей – Matwiej
 Мелетий – Mieletij
 Мефодий – Miefodij
 Мечислав – Mieczisław
 Никита – Nikita
 Николай – Nikołaj
 Мирон – Miron
 Мирослав – Mirosław
 Михаил – Michaił
 Мстислав – Mstisław

Назар – Nazar
 Назарий – Nazarij
 Наум – Naum
 Нестор – Niestor
 Нестор – Niestor
 Никифор – Nikifor
 Никифор – Nikifor

Евсей – Jewsiej
 Олег – Oleg
 Алексей – Aleksiej
 Александр – Aleksandr
 Алексей – Aleksiej
 Олесь – Oleś
 Емельян – Jemieljan (Jemielian)
 Афанасий – Afanasij
 Орест – Oriest
 Осип – Osip
 Остап – Ostop

Павел – Pawieł
 Афанасий – Afanasij
 Пётр – Piotr
 Филипп – Filipp
 Платон – Płaton
 Поликарп – Polikarp
 Патапий – Patarij, Потапий – Potarij
 Прокофий – Prokofij
 Прохор – Prochor

Радислав – Radisław
 Радимир – Radimir

Рафаїл – Rafajit
 Роберт – Robert
 Родіон – Rodion
 Роман – Roman
 Ростислав – Rostysław
 Рудольф – Rudolf
 Руслан – Ruslan

Рафаил – Rafait
 Роберт – Robiert
 Родион – Rodion
 Роман – Roman
 Ростислав – Rostisław
 Рудольф – Rudolf
 Руслан – Ruslan

С

Сава – Sawa
 Савелій – Sawelij
 Самійло – Samijło
 Свирид – Swyryd
 Святослав – Swiatosław
 Севастьян – Sewastian
 Северин – Seweryn
 Семен – Semen
 Сергій – Serhij
 Сидір – Sydir
 Симон – Symon
 Соломон – Sołomon
 Станіслав – Stanisław
 Стах – Stach
 Степан – Stepan

Сава – Sawa, Савва – Sawwa
 Савелий – Sawielij
 Самуил – Samuif
 Свирид – Swirid
 Святослав – Swiatosław
 Севастьян – Siewastjan (Siewastian)
 Северин – Siewierin
 Семён – Siemion
 Сергей – Siergiej
 Исидор – Isidor, Сидор – Sidor
 Симон – Simon
 Соломон – Sołomon
 Станислав – Stanisław
 Астах – Astach, Остах – Ostach
 Степан – Stiepan

Т

Тадей – Tadej
 Тарас – Taras
 Теодор – Teodor
 Тимофій – Tymofij
 Тимур – Tymur
 Тихін – Tychin
 Тодосій – Todosij
 Трохим – Trochym

Фадей – Fadiej
 Тарас – Taras
 Теодор – Tieodor
 Тимофей – Timofiej
 Тимур – Timur
 Тихон – Tichon
 Федосий – Fiedosij
 Трофим – Trofim

У

Улас – Ułas
 Улян – Ulan

Влас – Włas
 Юлиан – Julian

Ф

Федір – Fedir
 Федос – Fedos
 Федот – Fedot
 Фелікс – Feliks
 Феодосій – Feodosij
 Филимон – Fylymon

Фёдор – Fiodor
 Федос – Fiedos, Федосей – Fiedosiej
 Федот – Fiedot
 Феликс – Fieliks
 Феодосий – Fieodosij
 Филимон – Filimon

Х

Хома – Choma

Фома – Foma

Ч

Чеслав – Czesław

Чеслав – Czesław

Ю

Юліан – Julian

Ульян – Uljan (Ulian), Юлиан – Julian

Юлій – Julij

Юлий – Julij

Юрій – Jurij

Юрий – Jurij

Юрко – Jurko

Юрий – Jurij

Юхим – Juchym

Ефим – Jefim

Я

Яким – Jakym

Иоаким – Ioakim

Яків – Jakiw

Яков – Jakow

Ян – Jan

Ян – Jan

Ярема – Jarema

Иеремиа – Ijeriemija

Яромир – Jaromir

Яромир – Jaromir

Ярослав – Jarosław

Ярослав – Jarosław

На нашу думку, наведена порівняльна таблиця яскраво демонструє, як багато відмінностей є у польських транскрипціях українських особових імен і відповідних російських. По-перше, це пояснюється тим, що значна частина імен звучать і пишуться обома мовами неоднаково: український та російський іменники попри спільний кістяк по-різному адаптували християнські імена латинського, грецького та староеврейського походження, до того ж характерною рисою українського офіційного іменника є презентність у ньому здрібнелих форм імен як повноцінних офіційних варіантів¹⁰. Отже, і транскрипції українських та російських особових імен польською мовою різнитимуться, як наприклад (тут і далі у прикладах подаємо спочатку українське ім'я і в дужках його транскрипцію польською, а потім його російський відповідник / російські відповідники і в дужках транскрипцію польською): *Горпина (Horpyna) – Аграфена (Agrařena), Агриппина (Agrippina)*; *Едіта (Edita) – Эдит (Edit)*; *Кулина (Kuřyna) – Акулина (Akulina)*; *Мар'яна (Marjana) – Марианна (Marianna)*; *Надія (Nadija) – Надежда (Nadieřda)*; *Олександра (Ořeksandra) – Александра (Aleksandra)*; *Орися (Orysia) – Арина (Arina)*; *Сара (Sara) – Сарра (Sarra)*; *Соломія (Sořotija) – Саломея (Sařotieja)*; *Аврам (Awram) – Авраам (Awraam)*; *Андрій (Andrij) – Андрей (Andriej)*; *Василь (Wasyl) – Василий (Wasilij)*; *Данило (Danuřo) – Данила (Danila)*; *Дмитро (Dmytro) – Дмитрий (Dmitrij)*; *Костянтин (Kostiantyn) – Константин (Konstantin)*; *Матвій (Matwij) – Матвей (Matwiej)*; *Микола (Mykořa) – Николай (Nikořaj)*; *Михайло (Mychajřo) – Михаил (Michajř)*; *Омелян (Omelan) – Емельян (Jemieljan або Jemielian)*; *Петро (Petro) – Пётр (Piotr)*; *Сергій (Serhij) – Сергей (Siergiej)*; *Трохим (Trochym) – Трофим (Trořim)*.

¹⁰ Масенко Л. Т. Українські імена і прізвища, Київ 1990, с. 4-15.

По-друге, розбіжності у польських транскрипціях українських та російських іменних варіантів, навіть якщо вони мають однакове графічне оформлення, зумовлені відмінностями у правилах транскрибування польською українського та російського кириличних алфавітів (що, своєю чергою, логічно, враховуючи різниці у фонетичних системах і у позначенні деяких аналогічних звуків обох мов на письмі). Йдеться про літери **г**, **и** та **е**. Так, у російській мові буква **г** позначає на письмі зімкнений задньоязиковий приголосний [g], а в українській – глотковий [ɣ], натомість аналогічний російському [g] зімкнений задньоязиковий [ɣ] передається через **г**. Відповідно, у польській транскрипції російське **г** відтворюється як **g**, а українське **г** як **h** (а от **г** як **g**), пор.: *Азлая* (*Ahłajaj*) – *Азлая* (*Agłajaj*); *Боздана* (*Bohdana*) – *Боздана* (*Bogdana*); *Галина* (*Hajyna*) – *Галина* (*Galina*); *Євгенія* (*Jewhenija*) – *Евгенія* (*Jewgienija*); *Ольга* (*Olha*) – *Ольга* (*Olga*); *Григорій* (*Hryhorij*) – *Григорій* (*Grigorij*); *Єгор* (*Jehor*) – *Егор* (*Jegor*); *Ігор* (*Ihor*) – *Игорь* (*Igor*).

Літеру **и** позначається в українській мові нелабіалізований голосний переднього ряду високо-середнього підняття [u], у польській транскрипції **y**, а у російській – нелабіалізований голосний переднього ряду високого підняття [u], у польській транскрипції **i**, (неогублений голосний переднього ряду високого підняття в українській передає на письмі буква **i**, у польській транскрипції **i**; аналогом до українського неогубленого голосного переднього ряду високо-середнього підняття [u] є у російській мові нелабіалізований голосний середнього ряду високого підняття [ɨ], на письмі **ы**, у польській транскрипції **y**). Пор.: *Валентина* (*Walentyjna*) – *Валентина* (*Walentina*); *Єлизавета* (*Jelizaweta*) – *Елизавета* (*Jelizawieta*); *Ірина* (*Iryna*) – *Ирина* (*Irina*); *Лариса* (*Łarysa*) – *Лариса* (*Łarisa*); *Людмила* (*Ludmyła*) – *Людмила* (*Ludmiła*); *Христинна* (*Chrystyna*) – *Христина* (*Christina*); *Борис* (*Borys*) – *Борис* (*Boris*); *Василь* (*Wasył*) – *Василий* (*Wasiłij*); *Денис* (*Denys*) – *Денис* (*Dienis*); *Максим* (*Maksym*) – *Максим* (*Maksim*); *Осип* (*Osyр*) – *Осип* (*Osip*); *Ростислав* (*Rostysław*) – *Ростислав* (*Rostisław*); *Яромир* (*Jaromyr*) – *Яромир* (*Jaromir*).

Що стосується букви **е**, то в українській мові вона передає на письмі неогублений голосний переднього ряду середнього підняття [e], а от у російській в залежності від позиції у слові це може бути сполучення щільного середньоязикового приголосного [j] та неогубленого голосного переднього ряду середнього підняття [ɛ], або нелабіалізований голосний переднього ряду середнього підняття [ɛ] і одночасно пом'якшення попереднього приголосного, або ж просто неогублений голосний переднього ряду середнього підняття [ɛ] після шиплячих (також у деяких іншомовних словах). Отож у польській транскрипції українське **е** завжди відтворюється як **e**, а російське **е** на початку слова, після голосних та **ь** і **ъ** як **je**, після усіх інших приголосних – як **ie**, після ж, ц, ч, ш, щ та л – як **e**, пор.: *Ангеліна* (*Anhelina*) – *Ангелина* (*Angielina*); *Бєлла* (*Bełła*) – *Белла* (*Biełła*); *Евеліна* (*Ewelina*) – *Эвелина* (*Ewielina*); *Ксенія* (*Ksenija*) –

Ксенія (Ksienija); Степанида (Stepanyda) – Степанида (Stiepanida); Арсеній (Arsenij) – Арсеній (Arsienij); Веніамін (Weniamin) – Вениамин (Wieniamin); Георгій (Georhij) – Георгій (Gieorgij); Лаврентій (Ławrentij) – Лаврентий (Ławrientij); Орест (Orest) – Орест (Oriest); Феодосій (Feodosij) – Феодосий (Fieodosij). Тут варто звернути увагу на те, що у випадку *e* після *л* українське ім'я (і взагалі будь-яке слово) завжди транскрибується польською через *ł*, а російське – через *l*, оскільки, як вижче згадувалося, російське *e* пом'якшує попередній приголосний, а польською літерою *l* прийнято позначати у транскрипції кириличних алфавітів [*л*] (хоча польська літера *l* передає м'який звук [*l*] лише в ситуації, коли після неї *i*, все ж у практичній транскрипції використано відмінність польських ясенних передньоязикових [*l*] і [*l*] та зубного передньоязикового [*ł*] за місцем, у якому утворюється зімкнення та щільна, що на письмі виражаються буквами *l* та *ł*, для передачі м'якості/твердості кириличного *л*). Пор.: *Валентина (Wałentyna) – Валентина (Valentina); Елеонора (Ełeonora) – Элеонора (Eleonora); Олеся (Ołesia) – Олеся (Olesia); Валерій (Wałerij) – Валерий (Walerij); Лев (Łew) – Лев (Lew); Леонід (Łeonid) – Леонид (Leonid).*

Ще один момент, який заслуговує на увагу у контексті порушеної теми, це орфографічна адаптація особових імен. Нормами польської мови не передбачено адаптації українських імен, проте для російських імен зроблено один виняток. У видавничій практиці, окрім бібліотечних публікацій, російські імена, в яких після приголосного у польській транскрипції з'являється *j*, дозволяється записувати згідно з орфографією польської мови, тобто через *i*¹¹. Хоча є не так багато імен, де у польських транскрипціях українського та російського варіантів одночасно з'являється у тому ж місці *j* (наприклад, *Валер'ян (Waterjan) – Валерьян (Walerjan або Walerian); Лук'ян (Łukjan) – Лукьян (Łukjan або Łukian)*), все ж потрібно зберігати пильність, транскрибуючи українські особові імена з апострофом, адже тоді у польській транскрипції після приголосного завжди фігурує *j* (хоча знак апострофа у польській транскрипції опускається, йотовані голосні, які завжди йдуть після нього, позначають два звуки, що польською транскрибується як *j + a* або *+ u, + e, + i*).

Підсумовуючи, ще раз зазначимо, що обговорення проблеми російщення українських особових імен у польській мові не можна зводити лише до констатації відмінностей у транскрибуванні українського та російського кириличних алфавітів. Подібно як і сучасне українське суспільство, нині наслідки колоніалізму долає й українська мова. Це яскраво проявляється в українському іменнику. З одного боку, він ще не цілком отямився від „советизації”, як на нього через засилля російської масової культури за посередництвом

¹¹ Wielki słownik ortograficzny, pod red. Polańskiego E., Wyd. III popr. i uzupeł., Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010, s. 113.

традиційних та нових медіа накопилася нова хвиля русифікації. А з іншого боку, глобалізація у парі з досить ліберальною поставою української держави у питанні присвоєння особових імен сприяє поповненню українського іменника чужими українській мові та українській культурі іменними варіантами. У цьому контексті, враховуючи внутрішньоукраїнську ситуацію, надалі присутнім є російщення українських імен також при передачі іншими мовами, як наприклад, польською. Однак у випадку їх нормативного функціонування в українській мові, їх зросійщення польською є неприйнятним. Адже особові імена є важливим елементом міжкультурної комунікації – функціонуючи у певному мовному просторі, вони набувають характерних фонорморфемних рис, таким чином, вказують на етнічну приналежність своїх носіїв. Тому при відтворенні українських імен польською слід намагатися передати їх фонорморфемну специфіку, при цьому уникаючи сплутування з особливостями, притаманними російському іменнику.

Список використаної літератури

1. Белей Л. О. Ім'я дитини в українській родині, Харків 2011, с. 283.
2. Белей Л. Українські імена колись і тепер, Київ 2010, с. 128.
3. Белей О. Трансформація українського ономастикону посттоталітарного періоду на загальнослов'янському тлі, Wrocław 2007, с. 248.
4. Варченко І. До основ наукового вивчення сучасних українських прізвищ // Редько Ю. К. Довідник українських прізвищ, Київ 1969, с. 3-29.
5. Масенко Л. Т. Українські імена і прізвища, Київ 1990, с. 48.
6. Мельничук Т. Антропоніми в українсько-польській міжмовній комунікації: українсько-польський словник особових імен, Ужгород 2013, с. 160.
7. Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей. Словник-довідник, Київ 2005, с. 335.
8. Суперанская А. В. Современный словарь личных имён: Сравнение. Происхождение. Написание, Москва 2005, с. 384.
9. Dulewiczowa I., Transkrypcja i transliteracja wyrazów rosyjskich, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1981, s. 143.
10. Grzenia J. Słownik imion, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008, s. 368.
11. Wielki słownik ortograficzny, pod red. Polańskiego E., wyd. III popr. i uzupeł., Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010, s. 168 + s. 1128.

SUMMARY

**The Problem of Russianization of Ukrainian Personal Names
in Polish Transcription**

This article highlights the problem of russianization of Ukrainian personal names based on an analysis of Polish press. The main focus of attention is the extralingual nature of the changes which exhibit traits of russification and have occurred within the Ukrainian personal naming system in soviet times, as well as the effects of this process today. I present a table comparing polish transcriptions of popular Ukrainian personal names with their Russian counterparts. Furthermore this articles discusses the intralingual conditions of the russianization of Ukrainian names when they are reproduced in Polish: The different adaptation of christian names in the Ukrainian and Russian personal naming system, which has a direct impact on the expression of Ukrainian and Russian variants in Polish, as well as the basic differences in the transcription of Ukrainian and Russian Cyrillic scripts.